

Görme engellinin deprem içerikli paylaşımlarla imtihanı

Deprem hayatımızın önemli bir gerçeğidir. Hele bir insan bizim ülkemiz gibi Alp-Himalaya kuşağında veya Pasifik okyanusundaki Ateş Çemberi denilen bölgede yaşıyorsa mutlaka depreme karşı önceden hazırlıklı olması gerekir.

Sosyal veya geleneksel medyada ya da toplum içinde yayılan “fısıltı gazetesi” diye tabir ettiğimiz haberler, eğitim düzeyi ne olursa olsun herkeste bir panik havası oluşturur. Özellikle deprem ile ilgili haberler bu kapsamdadır. Deprem ile ilgili haberler engelli bireyleri bilhassa görme engellileri yakından ilgilendirir. Çünkü engellilere afet ve kriz anında diğer insanlara göre daha savunmasızdırlar.

Sosyal medyada; karıncaların yuvalarını terk etmesi, hayvanların garip sesler çıkarması, atmosferdeki ışıltılar, sulara çekilmeler gibi olaylar deprem öncesi belirtiler olarak gösterilir. Bu durum görme engellilerde bir panik durumu oluştursa da bunlar bilimsel olarak ispatlanmış deprem öncesi belirtiler değildir. Yani bu tür doğal olaylar her zaman depremi işaret etmez.

Deprem; ne zaman, nerede, nasıl olacağı konusu, yeni bir buluş yapılana kadar bir bilinmez olmaya devam edecektir.

Tarih boyunca pek çok kültürde deprem, insanların ahlaksızlıklarına karşı tanrının bir cezalandırılması olarak düşünülmüştür. Nitekim 17 ağustos 1999 Gölcük depreminin de Gölcük donanma üssündeki askerlerin eğlencesinden dolayı olduğu efsanesi halk arasında yayılmıştır. Oysa; Hz. Ömer döneminde de deprem olmuştur. 1509 yılında İstanbul’da veli olarak bilinen Sultan II. Bayezid döneminde deprem yaşanmıştır. 1897 yılında Balıkesir’de yaşanan depremde Zağnos Paşa Camii yıkılmıştır. Cumhuriyet döneminde; Erzincan depremleri, Bolu Gerede ve Afyon Dinar depremleri, muhafazakâr insanların çoğunlukta olduğu yerlerde yaşanmıştır.

1999 Gölcük depreminden bir hafta önce yaşanan güneş tutulması da depremin bir işareti olarak paylaşılmıştır. Ancak 29 mart 2006 tarihinde yaşanan güneş tutulmasından sonra herhangi bir deprem olmamıştır.

2023 Kahramanmaraş depreminden önce atmosferde ışıltılar olduğuna dair haberler paylaşılmıştır. Yine gerek 2023 depreminin gerekse 23 nisan 2025 tarihinde yaşanan depremlerin yapay depremler olduğu paylaşılmıştır.

2020 yılında yaşanan pandemi sırasında bir sosyal medya paylaşımında; İbrahim Bin Salukiyye adında bir İslam alimine atfedilen “Ahbarüzzaman” adlı bir eserden bir alıntı yapıldığı söyleniyor.. alıntı şu şekildedir:

“iki rakam eşit olunca(2020), zamanın hastalığı yayılınca, velveleler kesilince, hacılar ziyaretten men edilince, Rum meliki ani bir hastalıkla ölünce, çölde Yahudiler gibi

kaldığınız zaman, fiyatlar yükselip işler kesata uğradığı zaman çocukların saçlarını ağartan insanların üçte birini yok edecek olan mayıs depremini bekleyin. İbrahim bin salukiyye ö. Hicri 463).”

Ben bu paylaşımı görünce önce bir panik havasına büründüm hatta benim gibi görme engelli olan ablalarım da paniğe kapıldılar. Ancak sonra sakin kafa ile düşündük. Biz yüksek bir arazide ve tek katlı bir evde yaşıyoruz. Ayrıca o depremin nerede olacağı belli değil.

Ancak ben araştırmaya devam ettim. Çünkü medya okuryazarlığı eğitimi aldığım için bir haberi farklı kaynaklardan teyit etmek gerektiğini biliyorum. İlahiyatçılar ve diyanet görevlileri konuyla ilgili gerekli açıklamaları yapmışlar. “2020 rakamı Arapçada farklı yazılır. Hicri 463 tarihinde ölen birisi Miladi takvime göre tarih veremez. Ahbarüzzaman isminde iki kitap vardır. Ancak bu kitapların yazarları farklıdır. Bu kitaplar gelecek hakkında da bilgi vermezler tam tersine bu kitaplar tarih kitaplarıdır. İbrahim bin Salukiyye diye bir yazar yoktur 2017 yılında Suudi Arabistan’da yolsuzluktan tutuklanmış bu isimde biri vardır.”

Bu haberle bir gerçeği daha hatırlamış olduk. Afet ve kriz günlerinde felaket tellallığı yapanlara itibar etmemek gerekir.

2020 yılında İzmir depreminden sonra da sosyal medyada; “yobaz İzmir’e iyi oldu”, “İzmir’in katili AKP” gibi kutuplaştırıcı paylaşımlar yapıldı.

Deprem öncesi ve deprem sonrası yapılan paylaşımlar; eğitim düzeyi ne olursa olsun görme engellilerde panik oluşturmaktadır. Görme engelliler deprem sırasında ve deprem sonrasında diğer insanların yardım ve desteğine muhtaçtır. Şiddetli bir depremden sonra artık hiçbir şey eski yerinde olmayacaktır. Görme engelliler bina içindeki eşyaların yerini bilseler bile bina dışında zorlanacaktır. Deprem olduğu zaman görme engelliler az gören veya tam gören refakatçilerinden yardım istemeli, eğer bina içinde yalnızsalar; telefon, düdük veya yüksek sesle yardım istemelidir. Cankurtaranlar da görme engelli bir mağdura rastladıkları zaman cinsiyet ayrımı gözetmeksizin engelli ile fiziksel koordinasyon sağlayarak toplanma alanına kadar engelli bireye eşlik etmelidir.

Görme engellinin deprem çantasında diğer insanlardan farklı olarak; yedek beyaz baston, engelli kimlik kartının fotokopisi, varsa kronik rahatsızlığına dair ilaçlar, varsa kılavuz köpeğe ait araç ve gereçler, Braille ve dijital yardımcı araçlar da bulunmalıdır.

Görme engelli birey, toplanma alanına ulaştıktan sonra; barınma, tuvalet, banyo, eğer yataklık hasta iseler tıbbi malzeme eksikliği yaşamaktadırlar. Bu noktada yetkililerin engellilerle ilgili ihtiyaçları önceden tedarik etmeleri gerekmektedir.

Sonuç olarak görme engelliler, deprem içerikli paylaşımlar konusunda diğer insanlardan daha hassastır. Çünkü olası bir şiddetli depremde gören insanların desteğine mecbur hatta mahkûmdur.